

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Liiketalouden koulutusohjelma / julkishallinto ja juridiikka

Viivi Niskanen

SOVITTELUTYÖN VAIKUTUS NUORTEN TEKEMIEN
RIKOSTEN UUSIMISEEN

Opinnäytetyö 2013

TIIVISTELMÄ

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Liiketalous

NISKANEN, VIIVI

Sovittelutyön vaikutus nuorten tekemien rikosten uusimiseen

Opinnäytetyö

31 sivua

Työn ohjaaja

lehtori Päivi Ollila

Joulukuu 2013

Avainsanat

sovittelu, sovittelun vaikutus, nuorisorikollisuus

Tämän opinnäytetyön aiheena on sovittelun mahdollinen vaikutus nuorten uusintarikollisuuteen. Työn tavoitteena oli saada käsitys siitä, onko sovittelulla merkitystä nuorten rikoskäyttäytymiseen. Entä millainen näkemys sovittelutoimistojen työntekijöillä oli tästä. Työssä tarkasteltiin sovittelun vaikutusta nuorten rikoksiin. Lisäksi seurattiin nuorten tekemien rikoksien ja sovitteluun ohjautuneiden tapausten määrien kehittymistä viime vuosina.

Työssä käytettiin sekä kvantitatiivista että kvalitatiivista tutkimusotetta. Työn teoriaosuudessa tarkasteltiin, mitä sovittelu on, millaisia asioita voi sovittaa ja miten sovittelu etenee. Lisäksi työssä käytiin läpi nuorten rikollisuutta ja sitä, miten se oli kehittynyt viime vuosina. Työssä nojaututtiin jo tehtyihin tutkimuksiin ja tilastoihin, ja niiden avulla selvitettiin nuorten rikollisuuden määrien kehitystä sekä soviteltujen asioiden määriä.

Kyselytutkimuksella selvitettiin, mikä oli eräiden sovittelutoimistojen vakituisten henkilökuntaan kuuluvien näkemys sovittelun vaikutuksista nuorten rikoskäyttäytymiseen rikoksen vuoksi sovittelun läpikäyneillä nuorilla. Lisäksi kyselytutkimuksessa otettiin selvää, kokivatko sovittelutoimiston työntekijät, että he pystyisivät henkilökohtaisesti vaikuttamaan sovittelutyöllä nuoren mahdolliseen rikoksen uusimiseen.

Johtopäätös on, että sovittelijat eivät suoranaisesti pyri vaikuttamaan rikosten uusimiseen, vaan pyrkivät vain ratkaisemaan sovinnollisesti sillä hetkellä sovittelussa olevan ristiriidan. Tosin sovitteluprosessi itsessään voi vaikuttaa. On olemassa muita tahoja, jotka vaikuttavat sovittelun rinnalla nuorten rikoskäyttäytymiseen. Lisäksi nuorten rikollisuus on tilastojen mukaan kokonaisuutena pysynyt suunnilleen samana, vaikkakin nuorten pahoinpitelyrikokset ovat viime vuosina kasvaneet.

ABSTRACT

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

University of Applied Sciences

Business Management

NISKANEN, VIIVI

Bachelor's Thesis

Supervisor

December 2013

Keywords

Effect of Mediation on Recurring Juvenile Crime

31 pages

Päivi Ollila, Senior Lecturer

mediation, mediation effects, juvenile crime

The focus of this thesis was the possible effect of mediation on recurring crimes amongst the youth. The goal was to find out if mediation has an effect on criminal behavior of the youth and how the mediation workers view this possibility. The thesis looks into juvenile crime, the development of juvenile crimes and the number of those who have participated in the mediation during the recent years were observed.

This thesis uses both quantitative and qualitative research methods. In the theoretical section the concept of mediation is discussed. Also what can be mediated and the progress of mediation were observed. In addition, youth crime and recurring juvenile crime are explained, and how they have developed quantity - wise during the recent years. This thesis relies upon previous researches and statistics, and they are used to provide numbers and development of juvenile crime and mediation.

In the questionnaire section the goal was to find out the opinions of staff members of certain mediation offices, how they view the potential effect of mediation on juvenile crimes in cases which have involved mediation. In addition the staff were asked if they felt they had possibility as an individual to have an effect on juvenile crime through mediation.

The conclusion is that the mediators do not aim directly to prevent recurring crime, but instead they rather concentrate on the case in hand. Although the process in itself can have an effect, there are other parties alongside mediation which have an effect on juvenile criminal behavior. In addition the crime amongst the youth has stayed at the same level even though the total number of assaults has increased.

SISÄLLYSLUETTELO

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	4
2	TUTKIMUKSEN MENETELMÄT	5
3	SOVITTELU	5
3.1	Sovittelun termejä	6
3.2	Mitä ja milloin voi sovittaa?	6
3.3	Sovittelun aloitus	7
3.4	Sovittelun eteneminen	9
3.5	Sovittelun lopettaminen	9
3.6	Vahingonkorvaukset	10
3.7	Sovittelun merkitys rikoksen käsittelyyn oikeuslaitoksessa	12
4	NUORTEN RIKOLLISUUS	12
4.1	Rikollisuuden termejä	13
4.2	Nuoret rikoksentekijät	14
4.3	Nuorten rikollisuuden erityispiirteitä	15
4.4	Nuorten rikoskäyttäytymisen kehitys	18
5	TILASTOTIETOJEN TUTKIMISTA SOVITTELUSTA JA SEN VAIKUTUKSISTA	19
5.1	Rikosten sovittelu vuosina 2011 ja 2012	19
5.2	Nuorten tekemien rikosten sovittelu vuonna 2011	20
5.3	Nuorten tekemien rikosten sovittelu vuonna 2012	22
6	KYSELYTUTKIMUKSEN TULOKSET SOVITTELUN VAIKUTUKSESTA	23
6.1	Kyselytutkimus sovittelutoimistoille	23
6.2	Kysely ja sen tulokset	24
7	LOPPUPÄÄTELMÄT	28
	LÄHTEET	29

1 JOHDANTO

Sovittelu ja sen vaikutukset ovat olleet viime aikoina tärkeitä aiheita yhteiskunnallisesti. Kiinnostuin sitä kautta selvittämään, vaikuttaako sovittelu itsessään nuorten rikoskäyttäytymiseen. Onko sovitteluprosessilla edes tarkoitus olla muuta vaikutusta kuin nuoren rikoksentekijän ja uhrin välisen kommunikaation parantaminen ja sitä kautta tapahtuneesta selviäminen ja sopiminen? Voidaanko olettaa, että varsinaisen sovittelutapahtuman lisäksi sovittelulla on ehkäisevä vaikutus rikosten uusimiseen? Mikä käsitys tästä on sovittelutoimistojen vakituisilla työntekijöillä? Lisäksi työssä pyrin selvittämään, jo olemassa oleviin tutkimuksiin ja tilastoihin pohjautuen, miten nuorten rikollisuus on kehittynyt viime vuosina ja pystyykö näistä tilastoista ja tutkimuksista suoraan vetämään johtopäätöstä sovittelun vaikutuksesta nuorten rikollisuuteen.

Aihealueen laajuus huomioon ottaen on tässä opinnäytetyössä päädytty selvittämään sovittelun vaikutusta pelkästään hyvin rajatulla alueella. Niinpä työssä keskitytään selvittämään ainoastaan käsitystä siitä, vaikuttaako sovittelu ehkäisevästi rikoksien uusimiseen nuorten keskuudessa erityisesti 15–24-vuotiaiden osalta, ja jos vaikuttaa, kuinka suuri vaikutus sovittelulla on. Lisäksi työssä selvitetään, onko olemassa jotakin muita tahoja tai toimia, jotka vaikuttaisivat rikosten uusimisalttiuteen sovittelua enemmän.

Työn lähtökohtana on muistuttaa, mitä sovittelu on ja millainen vaikutus sillä on rikosten uusimiseen. Millaisia tilastoja on tehty rikosten, erityisesti nuorten tekemien rikosten uusijoiden osalta? Vaikuttaako sovittelu nuorten osalta ehkäisevästi pahoinpitelyrikoksien ja varkausrikoksien uusimiseen? Entä millainen näkemys sovittelutoimiston työntekijöillä on tästä asiasta ja onko heillä käsityksensä mukaan mahdollisuus vaikuttaa nuorten tekemien pahoinpitelyiden uusimiseen?

Aikaisemmin on jo tutkittu muun muassa nuorten rikoskäyttäytymistä ja siihen johtavia syitä ja seurauksia. Tutkimuksia on tehty myös sovittelusta sekä esimerkiksi nuorisorikollisuuden esiintyvyydestä. Lisäksi ainakin viime vuosina on vuosittain tehty oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen puolesta jokavuotisesta rikollisuustilanteesta tutkimus, joka kattaa laajasti myös nuorten osuuden vuosittain tehdyistä rikoksista ja johon myös tässä työssä osittain nojaudutaan.

2 TUTKIMUKSEN MENETELMÄT

Työ sisältää esittelyn sovittelusta sekä nuorten rikollisuudesta ottaen huomioon erityisesti nuorten uusintarikollisuuden. Tutkimuksessa tehdään selvitys sovittelutoimistojen näkemyksestä sovittelun mahdollisesta vaikutuksesta nuorten rikosten uusimiseen. Tämän lisäksi työssä selvitetään, kokevatko sovittelutoimiston vakituiseen henkilöstöön kuuluvat pystyvänsä vaikuttamaan nuorten rikoskäyttäytymiseen.

Työssä käytetään sekä kvantitatiivista (määrällinen) että kvalitatiivista (laadullista) tutkimusta. Työn teoriaosuudessa tarkastellaan, mitä sovittelu on, millaisia asioita voi sovittaa ja miten sovittelu etenee sekä käydään siihen liittyviä asioista. Lisäksi työssä käydään läpi, mitä ovat nuorisoriikollisuus ja nuorten uusintarikollisuus sekä miten ne ovat kehittyneet määrällisesti viime vuosina. Työssä nojaututaan jo tehtyihin tutkimuksiin ja tilastoihin, joiden avulla selvitetään nuorten tekemien rikosten määrien kehitystä ja sovitteluun menneiden asioiden määrää.

Kyselytutkimuksella selvitetään, millainen on eräiden sovittelutoimistojen vakituisten henkilökuntaan kuuluvien näkemys sovittelun vaikutuksista nuorten rikoskäyttäytymiseen rikoksen vuoksi sovittelun läpikäyneillä nuorilla ja kokivatko sovittelutoimiston vakituiset työntekijät, että he pystyvät henkilökohtaisesti vaikuttamaan nuoren mahdolliseen rikoksen uusimiseen sekä sitä, minkä muiden tahojen tai keinojen sovittelutoimiston työntekijät kokevat edesauttavan nuorten rikoksien uusimisriskin pienene- miseen.

3 SOVITTELU

Rikosasioiden sovittelulla, johon tässä työssä keskitytään, tarkoitetaan lain mukaan maksutonta palvelua, jossa rikoksesta epäillylle ja rikoksen uhrille järjestetään mahdollisuus puolueettoman sovittelijan välityksellä kohdata toisensa luottamuksellisesti, käsitellä rikoksesta sen uhrille aiheutuneita henkisiä ja aineellisia haittoja sekä pyrkiä omatoimisesti sopimaan, mitä toimenpiteitä näiden haittojen hyvittämiseksi voitaisiin tehdä. (Laki rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta)

Sovittelu voi kohdistua myös sellaisiin riita-asioihin, joissa on osallisena luonnollinen henkilö. Muu kuin rikokseen perustuvaa vahingonkorvausvaatimusta koskeva riita-asia voidaan kuitenkin ottaa soviteltavaksi vain, jos riita, sen kohde ja asiassa esitetyt

vaatimukset huomioon ottaen on vähäinen. (Laki rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta.)

3.1 Sovittelun termejä

Sovittelija on henkilö, jonka tehtävänä on toimia sovittelijana puolueettomasti ja oikeudenmukaisesti osapuolten välillä. (Rikosasioiden sovitteluohjelmien käytön peruseriaatteen.)

Osapuolilla tarkoitetaan pääsääntöisesti uhria ja rikoksentekijää. Kyseessä voi olla myös kuka tahansa henkilö tai yhteisön jäsen, johon rikos on vaikuttanut ja joka voi osallistua sovitteluprosessiin. (Rikosasioiden sovitteluohjelmien käytön peruseriaatteen.)

Sovitteluohjelmasta puhuttaessa tarkoitetaan ohjelmaa, joka hyödyntää sovitteluprosesseja ja pyrkii aikaansaamaan sovittelusopimuksen. Näitä voi olla useita erilaisia. (Rikosasioiden sovitteluohjelmien käytön peruseriaatteen.)

Sovitteluprosessi on tapahtumaketju, jossa osapuolet osallistuvat yhdessä aktiivisesti rikokseen liittyvien asioiden ratkaisemiseksi yleensä sovittelijan avustuksella. Sovitteluprosessi voi koostua eri osa-alueista, kuten välimiesmenettelystä, sovittelusta, neuvottelusta ja ns. puhepiireistä. (Rikosasioiden sovitteluohjelmien käytön peruseriaatteen.)

Sovittelusopimuksella tarkoitetaan sovitteluprosessissa saavutettua sopimusta. Sovittelusopimukseen voi sisältyä esimerkiksi vahingonkorvausta, omaisuuden palauttamista tai yhdyskuntapalvelua, jonka tavoitteena on yksilöllisten ja yhteisöllisten tarpeiden tyydyttäminen ja osapuolten vastuiden määrittäminen sekä uhrin ja rikoksentekijän uudelleensopeuttaminen yhteisöön. (Rikosasioiden sovitteluohjelmien käytön peruseriaatteen.)

3.2 Mitä ja milloin voi sovittaa?

Sovitella voi rikoksia, joiden osapuolina ovat asianomistaja ja rikoksesta epäilty. Tällaisia rikoksia ovat esimerkiksi vahingonteot, pahoinpitelyt, varkaudet, käyttövarkaudet, kotirauhan rikkomiset ja kunnianloukkaukset. Mitään rikostyyppiä ei ole laissa ra-

jattu sovittelun ulkopuolelle, joten myös alle 15-vuotiaiden tekemiä rikoksia voidaan sovittaa. (Mitä sovittelu on.)

Poikkeuksena edellä mainitusta on lain esitöissä mainittu, että lapsen kohdistuvia seksuaalirikoksia ei tulisi pääsääntöisesti ollenkaan ottaa soviteltavaksi ja lähisuhdeväkivaltaa sisältävien rikosten sovitteluun tulisi suhtautua pidättyvästi. Loppupelissä sovittelutoimisto arvio, onko kulloinkin kyseessä oleva asia sellainen, että sen sovittelu on tarkoituksenmukaista. (Iivari 2007, 16–17.)

Sovittelun toteuttaminen edellyttää vapaaehtoisuutta. Rikoksen osapuolten on henkilökohtaisesti annettava suostumuksensa sovitteluun. Ennen suostumuksen tiedustelemista on osapuolille selvitettävä heidän sovitteluun liittyvät oikeutensa sekä asemansa sovittelussa. Sovittelu on mahdollista vain sellaisten osapuolten kesken, jotka pystyvät ymmärtämään sovittelun ja siitä tehtävien ratkaisujen merkityksen. Sovitteluun suostumuksen voi peruuttaa missä vaiheessa tahansa (Mitä sovittelu on). Alaikäisen tai vajaavaltaisen täysi-ikäisen henkilön on annettava suostumuksensa sovitteluun henkilökohtaisesti. Alaikäisen osalta sovitteluun osallistuminen edellyttää hänen itsensä lisäksi huoltajiensa tai muiden laillisten edustajiensa suostumusta. (Rikosasiainsovittelu.)

Sovittelun vapaaehtoisuuden merkitystä on korostettu sillä, että tietyissä rikostyypeissä vain viranomaisilla on mahdollisuus tehdä sovittelualoite. Tällaisia rikoksia ovat esimerkiksi lähisuhdeväkivaltatapaukset, joihin liittyy esimerkiksi suurempi riski siitä, että uhria painostetaan antamaan suostumuksensa sovittelumenettelyn käynnistämiseen. Jos kyseessä on väkivaltaa sisältävä rikos, joka on kohdistunut rikoksesta epäillyn puolisoon, lapseen, vanhempaan tai muuhun heihin rinnastettavaan läheiseen, vain poliisilla tai syyttäväviranomaisella on oikeus tehdä aloite sovitteluun ryhtymisestä. (Rikosasiainsovittelu.)

3.3 Sovittelun aloitus

Sovittelualoitteen voi tehdä rikoksesta epäilty, rikoksen uhri, poliisi- tai syyttäväviranomainen taikka muu viranomainen. Silloin, kun on mahdollista sovittaa, yleensä poliisi tai syyttäjä pyrkii ohjaamaan asianosaisia sovitteluun. Aloitteen voi tehdä myös alaikäisen henkilön huoltaja tai muu laillinen edustaja taikka vajaavaltaisen täysi-ikäisen henkilön edunvalvoja. Tieto sovittelun mahdollisuudesta annetaan myös ala-

ikäisen henkilön huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle ja vajaavaltaisen henkilön edunvalvojalle. (Rikosasiainsovittelu.)

Rikosasioissa voidaan yleensä käynnistää sovittelu, mikäli molemmat osapuolet ovat siihen suostuvaisia. Sovittelu on vapaaehtoista ja sen vuoksi myös asianosaiset voivat tietyissä tapauksissa itse tehdä aloitteen sovittelusta ottamalla yhteyttä sovittelutoimistoon. Suostumuksen sovitteluun voi peruuttaa missä vaiheessa tahansa. (Mitä sovittelu on.)

Osapuolilta tarvitaan siis suostumus sovitteluun. Ennen suostumuksen pyytämistä osapuolille selvitetään heidän sovitteluun liittyvät oikeutensa ja asemansa sovittelussa. Näiden seikkojen selvittämisestä huolehtii usein poliisi jo esitutkinnan aikana, mutta viime kädessä se on sovittelutoimiston tehtävä. Sovittelutoimiston tulee ennen sovittelun aloittamista varmistaa, että sovittelun yleiset edellytykset ovat olemassa (sovittelulaki 15 §). Asianosaisille ei saa tässä tilanteessa syntyä sellaista käsitystä, että sovittelu automaattisesti johtaisi rangaistusvaatimuksesta luopumiseen tai syyttämättä jättämiseen. (Sovittelutyöryhmän mietintö.)

Sovittelutoimiston ammattihenkilöstö ottaa vastaan sovittelualoitteen, hankkii osapuolten suostumuksella asiaan liittyvät asiakirjat ja varmistaa, että laissa säädetyt edellytykset sovittelulle ovat olemassa. Ammattihenkilöstö arvioi kunkin rikosasian soveltuvuuden sovitteluun ja tekee asiassa valituskelpoisen, kirjallisen päätöksen ja lähettää sen asianosaisille. Jos sovittelulle ei ole edellytyksiä, aloite palautetaan sen tekijälle. (Sovitteluprosessi.)

Asia voidaan ohjata sovitteluun jo esitutkinnan aikana. Tässä vaiheessa tutkinnanjohtaja varmistaa, ettei sovittelusta aiheudu haittaa rikoksen selvittämiselle. Poliisin esitutkimamateriaali voidaan toimittaa sovittelutoimistoon vain osapuolten suostumuksella. Tästä syystä on tarkoituksenmukaista pyytää jo esitutkinnan yhteydessä osapuolilta suostumus myös asiakirjojen lähettämiseen sovittelutoimistoon. Sovittelusta on tehtävä asianmukaiset merkinnät asianosaisten kuulustelupöytäkirjoihin tai mahdolliselle poliisin ja sovittelutoimiston yhteistyölomakkeelle. Sovittelutoimisto toimittaa sovittelun päätyttyä poliisi- tai syyttäväviranomaiselle tiedon sovittelun kulusta ja lopputuloksesta. (Rikosasiainsovittelu.)

3.4 Sovittelun eteneminen

Ammattihenkilöstö arvioi kunkin rikosasian soveltuvuuden sovitteluun ja tekee asiassa valituskelpoisen, kirjallisen päätöksen ja lähettää sen asianosaisille. Jos sovittelulle ei ole edellytyksiä, aloite palautetaan sen tekijälle. Mikäli asiassa tehdään myönteinen sovittelupäätös, sovittelutoimiston ammattihenkilöstö valitsee sopivat sovittelijat sekä tarvittaessa asioimistulkin. Valitut sovittelijat (yleensä kaksi henkilöä) ottavat yhteyttä osapuoliin ja valmistelevat erillis- ja yhteistapaamiset ja vastaavat sovittelujen toteutuksesta. (Sovittelu rikosasioissa; Sovitteluprosessi.)

Tapaamisessa osapuolet voivat kohdata toisensa luottamuksellisesti puolueettoman sovittelijan läsnä ollessa ja auttaessa osapuolia pyrkimään sovinnolliseen ratkaisuun. Sovittelussa ei keskitytä niinkään siihen, onko tekijä rikkonut lakia, vaan pyritään huomioimaan osapuolten välinen inhimillisyys. Sovittelussa pyritään sovittamaan osapuolten välillä syntyneet loukkaukset. Tarkoituksena on lieventää osapuolten henkisiä ja aineellisia vahinkoja, helpottaa uhrin oloa sekä hillitä rikollista käyttäytymistä, erityisesti nuorten osalta. (Iivari 2007, 19.)

Sovitteluistunnon tarkoitus on toimia vuorovaikutusprosessina, jossa vahinkoa tehnyt osapuoli voi ottaa vastuun teostaan, kuunnella uhria ja keskustella tapahtuneesta reilusti. Parhaassa tilanteessa molemmat kuuntelevat toisiaan ja pystyvät selvittämään ristiriitoja keskenään. Jos sovitteluistunto on edennyt parhaalla mahdollisella tavalla (ei syyllistämistä, tapahtuneen vähättelyä tai kunnioituksen puutetta) osapuolet voivat kohdata toisensa tulevaisuudessa ilman häpeää, pelkoa ja kaunaa. (Iivari 2007, 20–21.)

Sovitteluprosessissa voidaan pitää myös useampia istuntoja. Istunnot voivat olla erillisistuntoja, joissa sovittelija selvittää kummankin osapuolen kanssa erikseen, mistä on riitaa ja mitkä asiat ovat kummallekin osapuolelle tärkeitä sovintoon pääsemisen kannalta. Istunnot voivat olla myös yhteisistuntoja, joissa osapuolet sovittelevat asioita sovittelijan johdolla yhdessä. (Iivari 2007, 46.)

3.5 Sovittelun lopettaminen

Sovittelu lopetetaan, kun asiassa joko päästään sopimukseen, joku osapuoli ei halua jatkaa sovittelua (peruuttaa suostumuksensa sovitteluun) tai sopimusta ei vain yksin-

kertaisesti synny. Sovittelun voi kumpikin osapuoli lopettaa missä vaiheessa tahansa niin halutessaan. (Laki rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta.)

Sopimukseen päästäkseen molempien osapuolien tulee olla yhtä mieltä siitä, mitä sovitaan. Sovittelusopimukseen kirjataan usein katumusosoitukset, anteeksipyynnöt ja -annot sekä käyttäytymislupaukset, joista osapuolet ovat yhteisesti sopineet. Lisäksi sopimukseen tulevat korvausasiat (kuka korvaa, mitä korvaa ja kenelle korvaa) ja rangaistusvaatimukseen liittyvät asiat (luopuuko uhri rangaistusvaatimuksestaan) sekä sopimuksen toteutukseen liittyvät asiat (mitä tapahtuu jos sopimusta ei noudateta). (Iivari 2007, 56–57.)

3.6 Vahingonkorvaukset

Soviteltaessa rikoksella aiheutettuja vahinkoja voi korvausten suorittaminen olla monitahoista. Normaalitilanteessa, mikäli sovittelussa päästään sopimaan korvauksista, rikoksen tekijä maksaa tai muulla tavoin, kuten työllä, korvaa syntyneen vahingon. Toisinaan rikoksen uhri voi saada korvausta muualtakin, kuin rikoksen tekijältä. (Vahingonkorvausten maksaminen.)

Vahingon tai rikoksen tekijä itse korvaajana

Sovittelun hyötynä oikeudenkäyntiin verrattuna on se, että sovittelussa osapuolet voivat vapaammin sopia sopivasta korvauksesta. Mikäli sopua ei synny, ei korvausta voi käsitellä sovittelussa. Sovittelija itse ei saa ratkaista eikä liioin vaikuttaa korvauksen määrään. Osapuolet sopivat korvauksesta keskenään sovittelijan valvoessa, että asianosaisten sopima korvaus on oikeudenmukainen. Oikeudenmukaisuutta voidaan verrata esimerkiksi tuomioistuimissa sovittuihin korvauksiin tai erillisiin olemassa oleviin suosituksiin. (Iivari 2007, 49.)

Vakuutusyhtiöt ja Kansaneläkelaitos vahingonkorvauksissa

Vakuutusyhtiöllä ja Kansaneläkelaitoksella on erilainen asema kuin yksityishenkilöillä myös silloin, kun puhutaan vahingonkorvausten maksamisesta. Jos rikos on kohdistunut vakuutettuun omaisuuteen ja vakuutusyhtiö on korvannut siitä aiheutuneet kustannukset vahinkoa kärsineelle osapuolelle, vakuutusyhtiöllä on oikeus periä maksamansa summa vahingonaiheuttajalta takautuvasti takaisin itselleen. Samalla tavalla

Kansaneläkelaitoksella on takaisinperintäoikeus, kun kyseessä on rikos, jonka johdosta uhrille on maksettu esim. sairauspäivärahaa. (Vahingonkorvausten maksaminen.)

Vahingonaiheuttaja joutuu maksamaan vahinkoa kärsineelle tämän vakuutusyhtiölle maksaman vakuutuksen omavastuuosuuden ja vakuutusyhtiölle tämän vahinkoa kärsineelle maksaman summan. Sovittelutoimisto voi auttaa myös korvausten sovittelussa vakuutusyhtiön kanssa. Joskus sovittelun tuloksena vakuutusyhtiöt voivat alentaa korvauksen määrää huomattavasti, jopa neljäsosaan laskettavasta korvauksesta, mutta näin ei ole aina. (Vahingonkorvausten maksaminen.)

Valtiokonttori vahingonkorvausten maksajana

Rikollisista toimista vahinkoa kärsineellä on toisinaan oikeus Valtiokonttorin korvauksiin. Valtiokonttori voi, oman harkintansa mukaan, hakemuksen perusteella maksaa rikoksen uhrille rikosvahinkolain perusteella korvausta rikoksella aiheutetusta henkilövahingosta, esinevahingosta, taloudellisesta vahingosta ja kärsimyksestä. (Vahingonkorvausten maksaminen.)

Rikoksiin liittyvistä vahingoista maksetaan korvausta, jos haettavaan korvaukseen liittyvästä rikoksesta on tehty rikosilmoitus ja siitä on suoritettu esitutkinta. Korvausten maksaminen ei edellytä oikeudenkäyntiä. Valtiokonttorista voi hakea korvausta myös, vaikka asianomistaja luopuisikin rangaistusvaatimuksesta tai ei olisi sitä lainkaan esittänyt. Valtiokonttorista voi hakea vahingonkorvausta myös, jos vahinkoa on soviteltu ja sovittu korvauksista, mutta sopimuksen mukaista korvausta tai osaa siitä ei ole maksettu. (Vahingonkorvausten maksaminen.)

Esine- tai taloudellinen vahinko korvataan vain erityisestä syystä. Valtiokonttori korvaa esinevahingon tai taloudellisen vahingon ainoastaan, jos vahingon on aiheuttanut vanki, pidätetty, viranomaisen huostassa oleva kiinniotettu tai muuten rikoksen johdosta vapautensa menettänyt henkilö tai jos sen on aiheuttanut mielisairauden tai muuhun siihen verrattavan syyn vuoksi tahdosta riippumatta laitokseen sijoitettu tai säilöön otettu henkilö. Myös yhdyskuntapalvelua suorittavan tai nuorisorangaistukseen kuuluvaa työtä tekevän henkilön rikoksella aiheutettu esine- tai taloudellinen vahinko kuuluu tämän korvauksen piiriin. Tosin perhekotiin sijoitetun lapsen aiheuttama vahinkoa Valtiokonttori ei korvaa. (Vahingonkorvausten maksaminen.)

3.7 Sovittelun merkitys rikoksen käsittelyyn oikeuslaitoksessa

Sovittelulla voi olla merkitystä asian käsittelylle poliisi- tai syyttäväviranomaisessa taikka rangaistuksen määräämiselle tuomioistuimessa. Rikoksen selvittelyvaiheessa poliisin tutkinnanjohtaja voi sovintoon päättäneen sovittelun perusteella tehdä syyttäjälle esityksen esitutinnan rajoittamisesta. (Rikosten sovittelu.)

Mikäli soviteltavana on niin sanottu asianomistajarikos ja asianomistaja luopuu sovitte-
telussa rangaistusvaatimuksesta, asia ei etene oikeusprosessiin, vaan asian käsittely
päätyy. Syyttäjällä ei ole tällaisessa tapauksessa syyteoikeutta. Asianomistajan on
kuitenkin hyvä muistaa, että kerran peruttuaan rangaistusvaatimuksen hän ei voi sitä
enää uusia. (Sovittelun merkitys oikeusprosessissa.)

Toisin on, jos kyseessä on virallisen syyteen alainen rikos. Tällöin asia etenee asian-
omistajan mahdollisesta rangaistusvaatimuksesta luopumisesta huolimatta syytehar-
kintaan syyttäjälle, joka voi joko nostaa syyteen tai tehdä syyttämättä jättämispäätök-
sen riippumatta asianomistajan tahdosta. Jos syyttäjä tekee syyttämättä jättämispäätök-
sen, asian käsittely syyttäjällä päättyy. (Sovittelun merkitys oikeusprosessissa.)

Sovittelussa ei ratkaista rikosoikeudellista syyllisyyttä ja rangaistusseuraamusta, mutta
sovittelu voi vaikuttaa esitutinnan rajoittamiseen, syyttämättä jättämiseen, rangais-
tuksen tuomitsematta jättämiseen tai lieventämiseen sekä rangaistusasteikon lieventä-
miseen tai rangaistuslajin vaihtamiseen. Sovittelutoimisto seuraa sopimuksen täytty-
mistä. Sovittelussa osapuolet voivat päätyä sopimukseen, sovittelu voi keskeytyä tai
sopimusta ei synny. Sovittelutoimiston ammattihenkilöstö lähettää kuitenkin aina so-
vittelun lopputuloksen poliisille tai syyttäjälle. (Rikosten sovittelu.)

Mikäli syyttäjä nostaa syyteen, asia etenee tuomioistuimeen, joka päättää rangaistuk-
sesta. Saavutettu sovinto ei aina johda syytteestä luopumiseen tai rangaistuksen osalta
lievempään tuomioon. Tuomistuin päättää rangaistuksen määräämisestä tapauskohtai-
sesti sitä harkiten. (Sovittelun merkitys oikeusprosessissa.)

4 NUORTEN RIKOLLISUUS

Tässä luvussa käydään läpi, mitkä iät ovat oleellisia puhuttaessa nuorten rikollisuudes-
ta, minkätyyppistä on nuorten rikollisuus ja mihin rikostyyppeihin se on keskittynyt.

Lisäksi luvussa käsitellään sitä, kuinka nuorten rikollisuus on kehittynyt viime vuosi-na.

4.1 Rikollisuuden termejä

Rikollisuus on yleinen nimitys erilaisille rikoksille eli sellaiselle toiminnalle, jolle on laissa säädetty rangaistus. Rikollisuuden piiriin kuuluu useita eri rikostyyppejä, kuten pahoinpitelyrikokset ja huumausainerikokset. (Laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa 11.7.1997/689)

Kaikenlainen poikkeavan käyttäytymisen muoto ei ole rikollista toimintaa, vaan jotta on tehnyt rikoksen, sen täytyy pohjautua lakiin. Aikaisemmin laissa on tunnettu esimerkiksi käsite homoseksuaalisuudesta rikollisena toimintana, muttei enää nykyään. Vastaavasti aikaisemmin laissa ei ole ollut säädöksiä esimerkiksi maksuvälinepetok-sista, koska ei ole ollut maksukorttejakaan. (Niemi 2010.)

Uusintarikollisuudella tarkoitetaan saman henkilön uudelleen tekemiä rikoksia. Ri-kosten uusimisesta ja uusimisen määrästä puhuttaessa on huomioitava, että kaikki ri-kollisuus ei tule viranomaisten tietoon eikä uusintarikollisuudesta siten voida tehdä varmoja johtopäätöksiä tilastoja seuraamalla. Samalla tavalla tilastoja vääristää se, että kaikki uusintarikokset eivät näy tilastoista, koska syyttäjä on voinut tehdä päätöksen jättää rikoksen syyttämättä tai rikoksen tekijä on voinut saada teostaan rangaistusmää-räyksen. Asian käsittelyn päättymistä syyttäjän ratkaisulla ei aina oteta tilastoinnissa huomioon. (Uusintarikollisuus.)

Nuorisoricollisuudesta puhuttaessa tarkoitetaan rikoksentekijällä nuorta henkilöä, joka on rikoksentekohetkellä jo täyttänyt 15 vuotta, muttei ole vielä täyttänyt 21 vuot-ta. Joissakin tutkimuksissa tosin kaikki alle 24-vuotiaiden tekemät rikokset luetaan vielä nuorisoricollisuuden piiriin (Nuorisoricollisuus.)

Piilorikollisuuteen kuuluu niitä rikoksia, jotka eivät koskaan päädy poliisin tai mui-den viranomaisten tietoon, eivätkä näin näy rikostilastoissa. Suuri osa nuorten rikolli-suudesta on piilorikollisuutta, joka ei edes tule poliisin tietoon. (Nuorisoricollisuus.)

Uhritutkimuksella tarkoitetaan Suomessa tehtyjä selvityksiä väestön joutumisesta väkivallan uhriksi tai uhkailujen kohteeksi 15 vuotta täyttäneiden osalta. (Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksia, 264 2012, 53.)

4.2 Nuoret rikoksentekijät

Puhuttaessa nuorten rikollisuudesta tarkoitetaan usein 15–20-vuotiaiden tekemiä rikoksia. Näin siksi, että alle 15-vuotias ei ole lain mukaan rikosoikeudellisessa vastuussa teoistaan eikä häntä näin ollen pidetä myöskään rikollisena. Alle 15-vuotias on kylläkin korvausvelvollinen aiheuttamastaan vahingosta. (Nuorisorikollisuus.)

Nuorena rikoksen tekemiseen sortuminen on yleisempää kuin vanhemmiten. Voidaan sanoa, että nuoruus on kokeilun aikaa, jolloin alttius tehdä etenkin väkivalta- ja omaisuusrikoksia on suurimmillaan. Toki näihinkin rikoksiin sortuu vain pieni osa nuorista. Valtaosa nuorista ei siis syyllisty rikoksiin ollenkaan tai ainakaan ne eivät tule poliisin tietoon. (Nuorisorikollisuus.)

Siihen, mikä ajaa nuoret rikolliselle polulle on olemassa monia osatekijöitä. Ei voida sanoa kattavasti tai suoraan, mikä on syy-seuraussuhde nuorten osalta rikolliselle taipumukselle. Nuoret ajautuvat tekemään rikoksia kukin oman osatekijöidensä summana. Kyselyiden pohjalta on kuitenkin ollut pääteltävissä, että nuorten oman käsityksen mukaan niin omalla perheellä kuin koulullakin on suuri vaikutus nuorten käyttäytymiselle. Koulu itsessään ei ole osasy, vaan ennemminkin koulu toimii tutkimuksista tehdyn nuorten käsityksen mukaan eräänlaisena areenana, jossa sosiaaliset suhteet tai niiden puuttuminen, kiusaaminen ja yksin jääminen vaikuttavat nuoren tekemiin valintoihin. Mikäli koulumaailma ei pysty sitomaan nuorta oppimiseen ja omaan koululaisena olemisen rooliin, voi nuori ajautua helpommin yhteyskunnallisesti katsottuna huonoille teille. (Honkatukia & Suurpää 2007, 66.; Elonheimo 2010, 50.)

Koulumaailma ei kuitenkaan yksin selitä nuorten ajautumista rikollisuuteen. Nuorten ajautumista rikollisuuteen on tutkimuksien mukaan edesauttanut muun muassa vanhempien ero, vakituisten parisuhteen puuttuminen ja itse ilmoitettu antisosiaalisuus. Lisäksi tupakoinnilla ja viikoittaisella humalahakuisella juomisella on havaittu olevan tähän yhteyksiä. Nuorten rikollisuuteen ajautumiseen vaikuttaa siis suurelta osin myös oma perhe ja nuoren sosiaaliset suhteet. Nuorten kasvatuksen pitäisi aina kuitenkin

lähteä kotoa, eikä koulu voi olla vastuussa nuorten tekemisistä. (Honkatukia & Suurpää 2007, 66.; Elonheimo 2010, 50.))

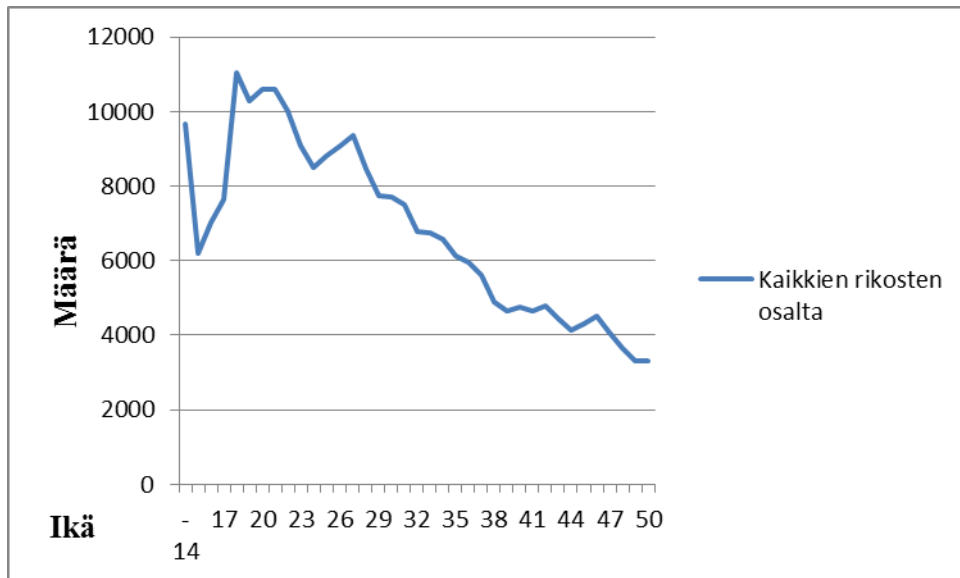
Samoin kuin aikuisten uusintarikollisuuteen on myös nuorten uusintarikollisuuteen puuttuminen hankalaa. Hyväksi osatekijäksi on kuitenkin havaittu muun muassa koulutuksen lisääminen. Varmistamalla, että nuori suorittaa toisen asteen opinnot, on mit-tava merkitys uusintarikollisuuden ja rikollisuuden vähentämiselle yleensäkin. (Kou-lutuksella ja ammattitaidolla suuri merkitys uusintarikollisuuden vähentämiseen.)

4.3 Nuorten rikollisuuden erityispiirteitä

Nuorten rikoksia tutkittaessa on otettava huomioon piiloon jäävä rikollisuus, jota voi olla paljonkin rikostyyppistä riippuen. Nuoret eivät aina kerro avoimesti tekemisistään ja tämän vuoksi rikolliset teotkaan eivät tule aina selvitettyä edes kyselyiden avulla. Suurin osa nuorten rikoksista ei siis tule poliisin tietoon eikä sitä kautta päädy tilasto-tietoihin. Nuorten rikoksia on kuitenkin tutkittu tekemällä erilaisia kyselytutkimuksia ja selvityksiä. Viimeiset kyselyt keskittyvät molemman sukupuolen osalta lähinnä yh-deksäsluokkalaisiin, koska yhdeksännellä luokalla nuoret ovat viimeistä kertaa tavoit-ttavissa helposti samasta paikasta. Tämän jälkeen nuorten tiet eroavat ja heitä on vaikeampi tavoittaa. Joitakin tutkimuksia on tehty vielä nuorille aikuisille, mutta lä-hinnä vain miehille, sillä heistä suurimman osan tavoittaa armeijasta. (Salmi 2009, 345.)

Nuorten rikoskäyttäytymiseen kuuluu, että rikoksia tehdään usein ryhmässä. Rikos-tyypiltään nuorten tekemät rikokset poikkeavat vanhemman väestön tekemistä rikok-sista siten, että nuorten tekemistä rikokset ovat suurilta osin lievempiä kuin aikuisten tekemät rikokset. Nuorten rikoskäyttäytymiselle on ominaista, että rikosten tekeminen alkaa murrosiän tienoilla ja päättyy varhaisaikuisuudessa. Monen nuoren kohdalla käy niin, että iän karttuessa ja elämäntilanteiden muuttuessa rikosten tekeminen ei enää samalla tavalla kiinnosta tai tunnu mielekkäältä. Tosin tässä vaiheessa osa nuorista ai-kuisista jatkaa rikollisella polulla, sosiaalitoimen tukitoimista huolimatta, mikä voi johtaa elämäntaparikollisuuteen. Onneksi kuitenkin vain hyvin harvan nuoren kohdal-la rikollinen käyttäytyminen jatkuu vanhemmiten. (Nuorisorikollisuus.)

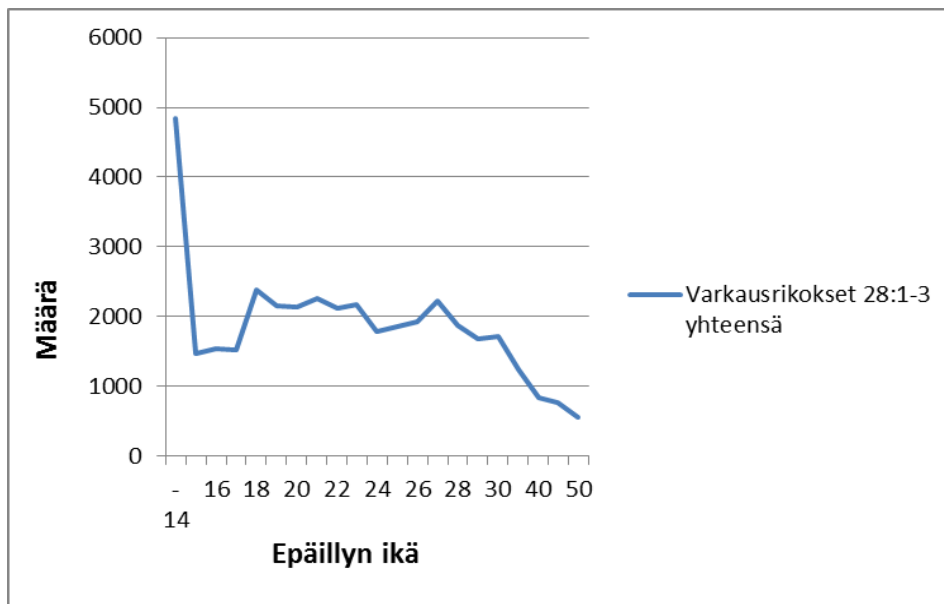

Kuva 1. Vuosina 2006–2012 selvitettyihin rikoksiin syylliseksi epäilty iän mukaan (Tilastokeskus)

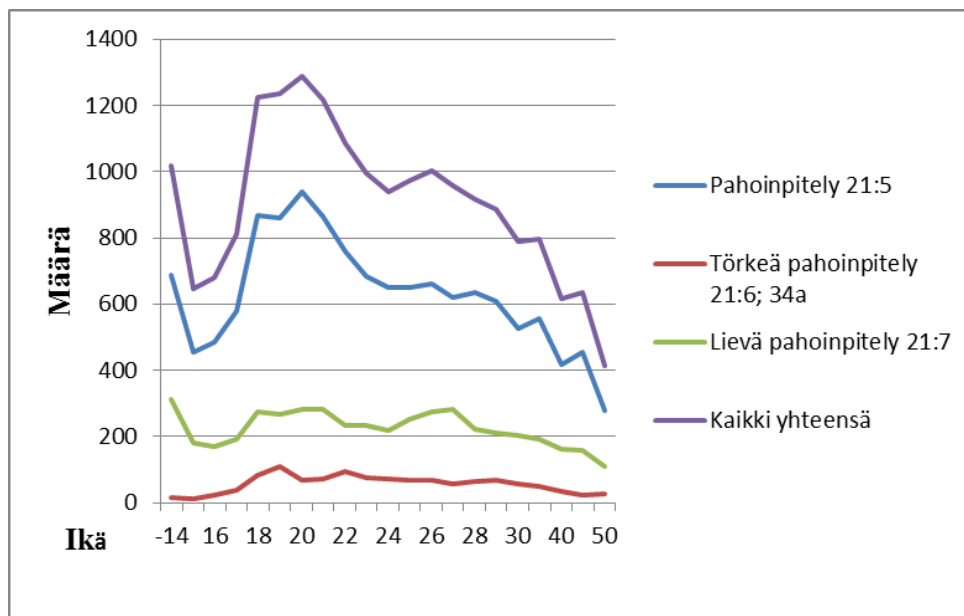
Yllä olevasta kuvasta 1 voidaan todeta, että lähiaikojen menneinä vuosina nuoret tekevät keskimäärin enemmän rikoksia kuin vanhemmat ihmiset. Kuva 1 ei kuitenkaan selitä, minkä tyyppisiä rikoksia nuoret tekevät. Kuvan perusteella voidaan sanoa, että kolmenkymmenen ikävuoden jälkeen rikollinen käyttäytyminen joko laskee säännöllisesti tai sitten sen jälkeen tehdyt rikokset eivät päädy yhtä helposti poliisin tietoon tai vanhempana tehdyt rikokset voivat jäädä useammin selvittämättä.

Tehdyistä tutkimuksista käy ilmi, että nuorilla on aikuisiin verrattuna keskeinen asema omaisuus- ja väkivaltarikollisuudessa. Myös näiden rikostyyppien tilastoja tutkittaessa nuoruus on elämänkaaren rikosaktiivisinta aikaa. Tämä on käynyt ilmi poliisin tietoon tulleesta rikollisuudesta. Poliisin tietoon tulleen rikollisuuden mukaan muun muassa, ikäryhmän kokoon suhteutettuna, tehtyjen varkausrikosten määrän huippu saavutetaan 13-vuotiaana ja pahoinpitelyrikosten huippu 18–20-vuotiaana, kuten alla olevista kuvista 2 ja 3 käy ilmi. (Salmi 2009, 15.)

Kuva 2. Vuonna 2012 selvitettyihin varkausrikoksiin syylliseksi epäilty iän mukaan (Tilastokeskus)

Yllä olevasta kuvasta 2 käy ilmi, että varkausrikoksiin, joita ovat näpistys, varkaus ja törkeä varkaus, on ainakin vuonna 2012 syyllistynyt eniten alle 14-vuotiaita. Tosin kuvasta ei saa käsitystä siitä, minkä ikäisiä tekijät ovat olleet (muuta kuin, että tekijät ovat olleet alle 15-vuotiaita), eikä tästä ole tehty tilastoitua tietoa. Lisäksi kuvaa tarkasteltaessa voidaan todeta, että varkausrikoksiin syyllistymisiä on ollut vuonna 2012 vähemmän sen myötä mitä vanhemmasta ihmisestä on ollut kyse.

Kuva 3. Vuonna 2012 selvitettyihin pahoinpitelyrikoksiin syylliseksi epäilty iän mukaan (Tilastokeskus)

Kuvasta 3 käy selvästi ilmi, että kaikkien pahoinpitelyrikoksien yhteenlaskettu syylliseksi epäiltyjen määrä on nuorten kohdalla suurempi kuin varttuneimpien osalta.

Tämä puoltaa näkemystä siitä, että pahoinpitelyrikokset ovat nykypäivänä osa nuoruutta ja ikään kuuluvaan käytökseen liittyvän toiminnan seurausta.

4.4 Nuorten rikoskäyttäytymisen kehitys

Nuorten rikollisuutta seurattaessa on tärkeää havainnoida eri ikäryhmät, jotka vaikuttavat nuoren rikoksentekijän vastuuseen. Rikosoikeudellinen vastuu alkaa, kun nuori täyttää 15 vuotta. Vaikka tätä nuoremmat jäävät rikosoikeudellisesti rankaisematta, kohdistuu heihin silti raskaitakin viranomaistoimia, kuten huostaanotto. Alle 15-vuotias on jo joka tapauksessa vahingonkorvauksellisessa vastuussa ja voi ottaa osaa sovitteluun. Yleensä kuitenkin nuorella rikoksentekijällä tarkoitetaan tekohetkellä 15–20-vuotiasta henkilöä. Nuorella aikuisella taas tarkoitetaan 18–20-vuotiaita. (Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksia 262, 225–227.)

Nuorten tekemien rikosten määrän kehitys vaihtelee rikoslajeittain ja ikäryhmittäin. Viimeisen 20 vuoden selvimpiä muutoksia on 15–20-vuotiaiden tekemien varkauksien väheneminen. Näihin vaikuttanee valvonnan kehitys, kuten kameroiden lisääntyminen. Valitettavasti nuorten aikuisten tekemät pahoinpitelyrikokset ovat tilastoiduissa tapauksissa lisääntyneet viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana (A review of good practices in preventing juvenile crime in the European Union). Tilastoitu vakava väkivalta yleistyi 18–20-vuotiaiden ryhmässä 2000-luvulla, mutta on viime vuosina kääntynyt laskuun. Tämän mukaan nuoret joutuvat aikuisia useammin väkivallan uhriksi. (Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksia 264, 224, 227.)

Nuorten kokema väkivalta tilastollisesti on suuremmassa määrin toisen nuoren kuin aikuisen aiheuttamaa. NRK-2001 – kyselyssä 15–16-vuotiaat nuoret ovat ilmoittaneet, että n. 82 prosenttia heihin kohdistuneesta väkivallasta on ollut 17–19-vuotiaan aiheuttamaa. Vastaavasti vain noin 17 prosenttia väkivallasta on tullut aikuisten taholta. Valitettavasti siitä ei ole tietoa, kuinka paljon tehdään rikoksia, joita nuoret eivät ilmoita edes kyselyssä ja joita ei siten saada koskaan selville. (Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksia 264, 227.)

Jos nuoret jaetaan ikäryhmiin ja ikäryhmiin kohdistuneita pahoinpitelyrikoksia tarkastellaan, ovat alle 15-vuotiaiden ryhmässä tapahtuneet pahoinpitelyt lisääntyneet jonkin verran viime vuosina. Vastaavasti taas pahoinpitelyiden määrä on laskenut 15–17-vuotiaiden ryhmässä jonkin verran. Valitettavasti tilastoa luettaessa nuorten aikuisten,

18–20-vuotiaiden, tilastoidut pahoinpitelyrikokset ovat lisääntyneet. (Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksia 264, 227.)

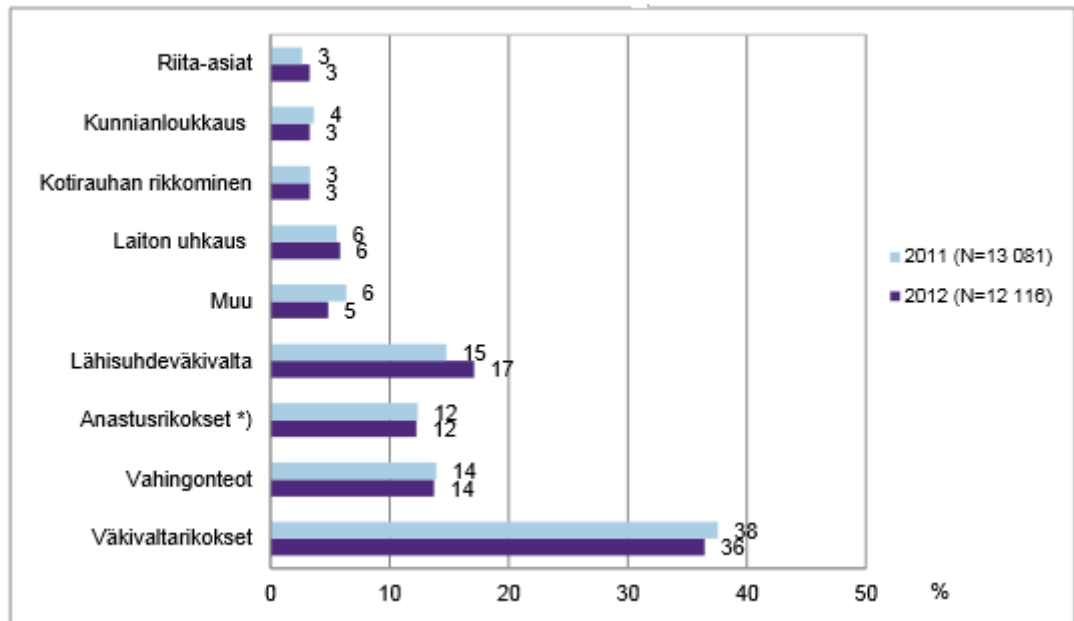
5 TILASTOTIETOJEN TUTKIMISTA SOVITTELUSTA JA SEN VAIKUTUKSISTA

Tässä kappaleessa tarkastellaan rikosten sovittelua tilastollisesti niin aikuisten kuin nuortenkin osalta. Tässä erityiskohteena ovat vuodet 2011 ja 2012, koska näiltä vuosilta on jo olemassa tehtyjä tilastoja ja ne luovat kuvat nykypäivän tilanteesta.

Sovittelu on nähty hyvänä keinona puuttua erityisesti ensikertalaisten nuorten tekemiin rikoksiin ja sen on katsottu myös ehkäisevän uusintarikollisuutta. Sovittelussa tekijä saa mahdollisuuden ottaa vastuun teoistaan ja sen seurauksista. (Rikosasioiden sovittelu.)

5.1 Rikosten sovittelu vuosina 2011 ja 2012

Rikos- ja riita-asioiden sovitteluun ohjautui vuonna 2011 noin 9 050 tapausta, jotka sisälsivät noin 13000 rikosta. Tapauksia ohjautui sovitteluun vuonna 2012 noin 7 % vähemmän. Kuitenkin kokonaisuudessaan vuosittain sovitteluun ohjautuvien juttujen määrä on lisääntynyt sovittelulain voimassaolon (1.6.2006 alkaen) aikana. Sovitteluun soveltuvien rikoslajien rikoksista noin joka kymmenes tulee sovitteluun. Poliisin selvittämistä pahoinpitelyrikoksista lähes neljännes (23 %) ohjautui sovitteluun vuonna 2011. Käynnistyneissä sovitteluissa päästiin sopimukseen 90 %:ssa rikoksista vuonna 2011 eikä luku ole merkittävästi muuttunut vuonna 2012. Sovitteluun tulleista rikoksista yhteensä vastaava osuus oli 62 %. Sovittelu ei alkanut tai se keskeytyi 38 %:ssa sovitteluun ohjatuista tapauksista. (18.6.2013 Rikollisuustilanne 2012.)

Kuva 4. Vuonna sovitteluun menneiden juttujen % osuus rikostyypeittäin (Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos)

Kuten yllä olevasta kuvasta käy ilmi, suurin osa sovitteluun päätyneistä rikoksista molempina vuosina 2011 ja 2012 on ollut väkivaltarikoksia, joiden alle pahoinpitelyrikokset kuuluvat. Kuvasta voidaan laskea, kuinka monta eri rikostyyppin tapausta on ollut, sillä laskenta on tehty käyttäen hyödyksi kaikkia vuosien 2011 ja 2012 sovitteluun tulleet tapauksia.

5.2 Nuorten tekemien rikosten sovittelu vuonna 2011

Määrällisesti rikosasioiden sovittelu on korostunut 2000-luvulla. Kesällä 2006 on tullut voimaan laki riko rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta, sen myötä Tilastokeskus (Stakes) ja Terveysten- ja hyvinvoinnin laitos (THL) ovat seuranneet sovitteltujen rikosjuttujen määriä. Alla olevassa Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksia 2012 -teoksesta lainatussa taulukossa 1 on esitelty mainittujen tahojen tietoihin perustuvat tiedot nuorten sovittelusta vuonna 2011. (Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksia 264, 2012, 393.)

Taulukko 1. Soviteltujen rikosten määrä eri ikäryhmissä sekä niiden osuus (%) saman ikäryhmän rikoksista ja rangaistuksista

	2006*	2007	2008	2009	2010	2011
<i>Alle 15-vuotiaat</i>	740	1 422	1 706	1 876	2 015	1 901
- % rikoksista	7,7	12,8	12,4	15,6	17,6	14,9
<i>15–17-vuotiaat</i>	1 237	2 092	2 432	2 684	2 654	2 410
- % rikoksista	5,3	8,8	9,8	11,4	11,2	9,8
- % kaikista rangaistuksista	6,7	9,9	11,4	11,6	10,8	...
- % tuomioistuinnrangaistuksista	31,3	56,4	64,0	74,8	76,4	...
<i>18–20-vuotiaat</i>	1 109	1 499	1 621	1 760	1 709	1 737
- % rikoksista	3,2	4,3	4,5	5,4	5,2	5,1
- % kaikista rangaistuksista	2,8	3,5	3,6	4,1	4,0	...
- % tuomioistuinnrangaistuksista	13,3	18,1	19,8	21,4	22,1	...

* = Vuonna 2006 tilastointi alkoi lain tultua voimaan kesken vuoden, joten tiedot eivät ole vertailukelpoisia.

... = tietoa ei saatavilla.

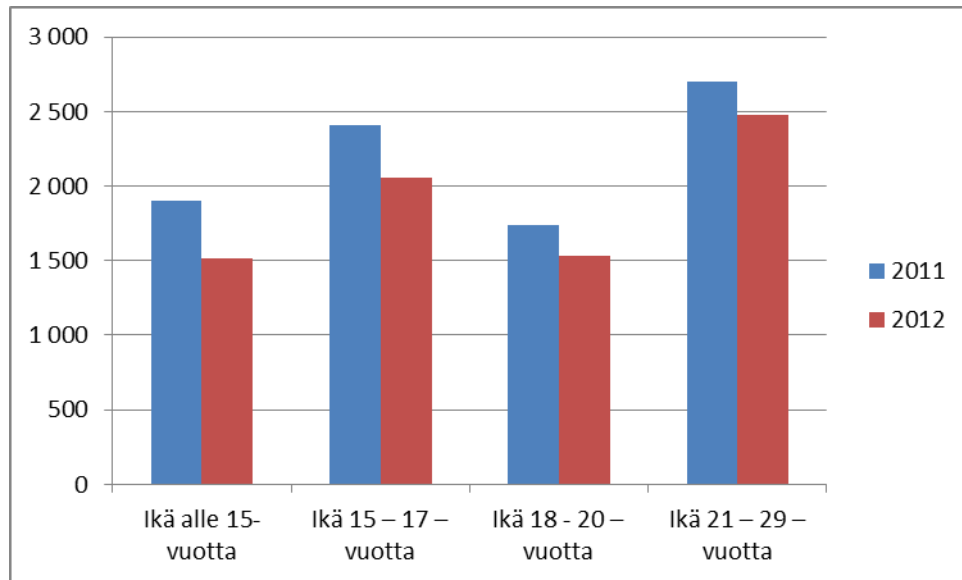
(Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksia 264, 2012, 393.)

Kaikkiaan sovitteluun tuli vuonna 2011 noin 15 % kaikista alle 15-vuotiaiden, 10 % 15–17-vuotiaiden ja 5 % 18–20-vuotiaiden tekemistä rikoksista. Sovittelun asema on selvästi ollut sitä korostuneempi, mitä nuoremasta ikäryhmästä on ollut kyse. Tästä huolimatta tuota tilastotietoa miettiessä kovin harva nuoren tekemä rikos näyttäisi ylipäänsä menneen sovitteluun. Syynä tähän lienee se, että osa tilastossa mukana olevista jutuista on kuitenkin ollut hyvin lieviä tai vaikka nuori on saanut rangaistuksen, niin juttu ei ole sopinut luonteeltaan sovitteluun. (Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksia 264, 392–405.)

”Sovittelun merkityksestä osana nuorten rikosten seuraamusjärjestelmää saa kuvan vertailemalle soviteltujen juttujen määriä rangaistuksiin (edellä oleva taulukko 1). Verrattaessa vuonna 2010 sovittelussa olleiden 15–17-vuotiaiden rikosten määrää nuorille määrättyjen kaikkien rangaistusten määriin, havaitaan sovittelussa olleiden juttujen vastaa van noin 11 % nuorille määrättyistä kaikista rangaistuksista ja 76 % nuorille tuomioistuimissa tuomituista rangaistuksista. Vastaavat luvut 18–20-vuotiaiden ikäryhmässä ovat huomattavasti matalammat, 4 % ja 22 %. Valtaosa eli 82 % rikoksista tulee sovitteluun poliisilta. Käynnistyneissä sovitteluissa päästiin vuonna 2011 sopimukseen 90 %:ssa tapauksista. Sovittelun tosiasiallinen rooli nuorten rikosten seuraamuksena on Suomessa kansainvälisessäkin vertailussa nykyisin merkittävä”. (Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksia 264, 392–405.)

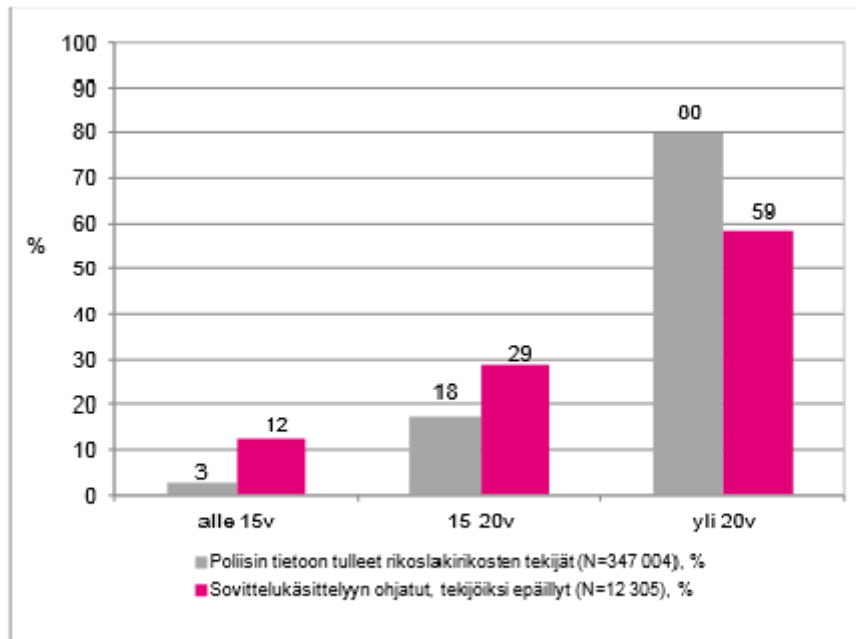
5.3 Nuorten tekemien rikosten sovittelu vuonna 2012

Kaikkiaan sovittelussa oli vähemmän käsiteltäviä asioita vuonna 2012 kuin vuonna 2011. Nuorten tekemiä rikoksia soviteltiin joka osa-alueella hieman vähemmän vuonna 2012 kuin vuonna 2011.

Kuva 5. Nuorten tekemien rikosasioiden tulo sovitteluun vuosina 2011 ja 2012 (Tilastokeskus)

Nuorten osalta on jo edellisessä luvussa vertailtu taulukossa numero 1 sovittelun aloittamisesta aina vuoteen 2011 saakka ikäryhmittäin sovitteluun tulleita tapauksia. Yllä olevasta kuvasta 5 voidaan havainnoida, että vuonna 2012 vastaavasti tekohetkellä alle 15-vuotiaden juttuja on tullut sovitteltavaksi noin 400 kappaletta vähemmän. Samoin kaikkien muiden ikäryhmien osalta, joita kuvassa on esitetty, on juttuja tullut sovitteluun vähemmän vuonna 2012. Valitettavasti käytössä ei vielä ole tilastoa vuoden 2013 osalta.

Kuva 6. Poliisin tietoon tulleen rikollisuuden sovittelu ikäryhmittäin (Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos)

(Rikos- ja riita-asioiden sovittelu 2012)

Yllä oleva kuva 6 on lainattu Rikos- ja riita-asioiden sovittelu 2012 -nimisestä teoksesta. Kuvasta käy ilmi, miten suuri osa poliisin tietoon tulleiden rikoslakirikosten tekijöistä nuorten osalta on ohjattu sovitteluun. Määrä on ollut vuonna 2012 laskussa aikaisempiin vuosiin verrattuna, muttei se kuitenkaan vaikuta hälyttävän pieneltä kuvaa tarkasteltaessa, vaikkakaan kuvasta ei käy ilmi edellisten vuosien määrät.

6 KYSELYTUTKIMUKSEN TULOKSET SOVITTELUN VAIKUTUKSESTA

6.1 Kyselytutkimus sovittelutoimistoille

Kyselyn tarkoituksena oli selvittää, millainen on eräiden sovittelutoimistojen vakituisen henkilökuntaan kuuluvien näkemys sovittelun vaikutuksista nuorten rikoskäyttäytymiseen rikoksen vuoksi sovittelun läpikäyneillä nuorilla ja kokivatko sovittelutoimiston vakituiset työntekijät, että he pystyvät henkilökohtaisesti vaikuttamaan nuoren mahdolliseen rikoksen uusimiseen sekä sitä, minkä muiden tahojen tai keinojen sovittelutoimiston työntekijät kokevat edesauttavan nuorten rikoksien uusimisriskin pienemiseen. Sovittelutoimistojen vakituisilta työntekijöiltä myös kysyttiin, mitä edellytyksiä nuorilla on sovitteluun pääsemiselle ja eroavatko nämä aikuisten edellytyksistä.

Kysely toteutettiin vapaamuotoisesti niin, että 30 eri sovittelutoimistojen toimipistettä lähestyttiin sähköpostitse ja pyydettiin vastaamaan kysymyksiin liittyen sovittelutoimiston näkemyksiin sovittelusta nuorten osalta. Kyselyyn vastasi 7 sovittelutoimistoa. Kyselyssä oli kymmenen puoliavoointa kysymystä, joiden tarkoituksena oli sekä mitata vastaajien tietämystä että heidän omia mielipiteitään sovittelun vaikutuksista nuorten rikoskäyttäytymiseen ja nuorten uusintarikollisuuteen. Puoliavoimet kysymykset olivat hyvä vaihtoehto, sillä kyselyä voidaan käyttää hyödyksi myös tilastoja tutkiessa. Kyseessä on mielipidetutkimus, joka ei pohjaudu todelliseen tilastoon vaan työntekijöiden henkilökohtaiseen näkemykseen.

6.2 Kysely ja sen tulokset

Aluksi halusin pohjustaa kyselyä kysymyksellä asioiden tilastoinnista, jossa vastaajat saivat kertoa, mitä tietoja sovittelusta kerätään ja mihin näitä tietoja toimitetaan.

Vastauksissa nousi esille muun muassa seuraavia kohtia.

”Sovittelutoimistot lähettävät tilastotiedot THL:ään. Paikallisesti keräämme ja tuotamme tilastotietoa myös keskeisten yhteistyökumppaneiden kuten poliisin ja syyttäjän sekä kuntien käyttöön”

”THL:n tilastoihin kuuluu: aloitemäärä, rikostapauksen määrä, aloitteen tekijä, osapuolten sukupuoli ja ikä, sovittelumäärä ja sopimuslaji.”

”Keräämme tietoa saapuneista sovittelualoitteista, niiden sisältämistä soviteltavista rikoksista, aloitteentekijöistä, yleisimmistä rikosnimikkeistä, asianosaisten sukupuolesta ja iästä, rikostyypeistä (asianomistajarikokset, virallisen syytteen alaiset rikokset), sovittelun käynnistymisestä eli kuinka iso osa aloitteista etenee sovitteluun, sovittelun lopputuloksista, korvaustyypeistä, lähisuhdeväkivallan sovittelusta ym.”

Kaikki kyselyyn vastanneet olivat hyvin tietoisia siitä, mitä tilastoja heidän työstään kerätään. Tästä voidaan päätellä, että he ovat hyvin perillä ainakin tilastoihin liittyvistä asioista ja käsittelyssä olevien asioiden määristä.

Kyselyssä selvitettiin myös, mitkä tekijät vaikuttavat vastaajien mukaan siihen, että nuori pääsee sovitteluun tai että nuori on kiinnostunut tulemaan sovitteluun.

Vastauksissa nousi esille seuraavia kohtia.

”Kavereilla varmaan isompi osuus, jos ajatellaan suostumusta sovitteluun.”

”Varsinkin jos on kyse ”ryhmärikoksesta”. Huoltajien keskinäiset riidat voivat myös vaikuttaa.”

”Nuoret eivät välttämättä ymmärrä mitä sovittelu tarkoittaa ja minkälainen vaikutus siinä voi olla, vaikka me kuinka yritetään kertoa.”

Nämä tulevat käsitystä siitä, että nuoret ovat alttiita ympäristönsä vaikutuksille. Vanhempien asenteella ja kaveripiirillä on suuri merkitys nuoren halukkuudelle osallistua sovitteluun. Asenteet ratkaisevat, samoin ilmeisesti nuorten tietämys sovittelusta ja sen vaikutuksista.

Kysyttäessä, eroaako vastaajien mukaan nuorten sovitteluun pääseminen aikuisten sovitteluun pääsemisestä, vastauksissa kävi ilmi muun muassa seuraavaa.

”Nuorten kohdalla pyritään ehkä herkemmin antamaan ”uusia mahdollisuuksia” eli otetaan sovitteluun useammankin kerran. Myös poliisi ja syyttäjä pyrkivät ohjaamaan nuoria sovitteluun matalammalla kynnyksellä. Sinänsä edellytykset ovat samat: vapaaehtoisuus, jonkinlainen myöntäminen / vastuunotto teosta, henkilökohtainen osallistuminen ja ymmärrys sovittelusta ja siinä tehtävien ratkaisujen merkityksestä”

Yllä olevan vastauksen tyypisiä vastauksia tuli useampia. Tämä tukee sitä, että nuorten juttuja sovitellaan herkemmin kuin aikuisten juttuja. Tosin tähän vaikuttanee nuorten tekemien rikosten lievyys ja samankaltaisuus. Samoin kyselyyn vastanneiden mukaan nuoret pääsevät sovitteluun uudestaan helpommin kuin aikuiset, vaikkakin muutoin edellytykset sovitteluun pääsemiselle ovat samanlaiset.

Kyselyssä selvitettiin, tietävätkö kyselyyn vastanneet, onko heillä joko tilastotietoa tai muuta tietoa siitä, tuleeko nuori uudestaan samanlaisen rikoksen vuoksi sovitteluun. Vastauksista kävi ilmi, että yhdessäkään kyselyyn vastanneessa sovittelutoimistossa ei systemaattisesti kerätä tietoa ”kanta-asiakkaista”. Vastauksissa oli kuitenkin muuta-
man toimiston työntekijän kohdalla niin sanottua ”näppituntumatietoa” jonka mukaan nuoret hyvin harvoin tulevat sovitteluun samanlaisen rikoksen vuoksi uudelleen, ellei kyseessä ole hyvin lyhyelle ajalle sijoittuneita tapahtumia tai yksi tapahtuma, jossa joko nuori itse on eri rooleissa eli vahinkoa tehneenä ja vahinkoa kärsineenä. Lisäksi nuori voi tulla usein sovitteluun uudestaan silloin, jos hänen samaisella rikoksellaan on useita asianomistajia.

Huomion arvoista on, ettei niin sanotuista ”kanta-asiakkaista” kerätä tietoa systemaattisesti. Näin lienee sekä siksi, että näiden uusijoiden osuus sovitteluun ohjautuvista kokonaisuutena ei ole kovin suuri. Voi olla, että toisen tai useammankin kerran sovitteluun menijöitä olisi menossa sovitteluun enemmän, mutta kyselyn tulosten mukaan tätä asiaa pitäisi selvittää suoraan poliisilta. Näin siksi, että sovitteluun tulijoista suurin osa ohjautuu sinne juuri poliisilta ja voi olla, etteivät poliisit laita uusijoita uudelleen sovitteluun, vaikka sovittelu olisi mennyt hyvin. Tästä ei tietenkään voi luoda varmaa kuvaa siitä, onko asia noin. Ilmeisesti kuitenkin sovittelutoimistojen ja poliisin välillä on vielä olemassa jonkinlainen kommunikointikuilu sen osalta, onko milloinkin kyseessä olevan henkilön tapaus syytä laittaa uudelleen sovittelutoimistolle. Asiaa pitäisi kuitenkin selvittää syvemmin, jotta siihen saisi varmuuden.

Lisäksi kyselyssä selvitettiin, otetaanko, sovittelutoimiston työntekijöiden näkemyksen mukaan, vapaaehtoisten sovittelijoiden koulutuksessa huomioon heidän mahdollisuuksiaan vaikuttaa tai puuttua nuorten uusintarikollisuuteen. Vastauksien mukaan ilmeisesti koulutuksessa käydään läpi sovitteluprosessin vaikutusta sinällään ja sen tuomaa ehkäisykeinoja. Varsinaisesti kuitenkin koulutuksissa keskitytään siihen, että sovittelijat pystyisivät keskittymään nimenomaisesti soviteltavan asian sovitteluun. Osa kyselyyn vastanneista oli kuitenkin sitä mieltä, että heidän koulutuksessa käydään läpi myös syvemmin niitä tapoja, joiden avulla itse prosessin lisäksi myös sovittelija voi vaikuttaa nuoreen.

Niin kuin asiaan kuuluu, ”*sovittelussa ketään ei kuitenkaan lähdetä syyllistämään*” vaan ”*sovittelussa korostetaan, että teko on ollut väärä ja saatetaan esim. kysymysten*

avulla herätellä rikoksentekijää vastuunottoon ja arvioimaan itse omaa toimintaansa. Sovitteluprosessi on se, mikä opettaa ja saattaa saada aikaan muutoksen nuoren toiminnassa. Eli rikoksen uhrin kohtaaminen ja tapahtuneen käsitteleminen sovittelussa voi opettaa ja edesauttaa sitä, että ei syyllistyisi uudelleen rikokseen”.

Kyselyssä pyrittiin vielä selvittämään, millaisia mahdollisuuksia sovittelutoimiston työntekijöiden näkemyksen mukaan sovitteluissa oli vaikuttaa nuorten rikoskäyttäytymiseen ja sen muuttamiseen. Vastauksista sai sen kuvan, että ilmeisesti osa vastaajista mielsi, että ei ole sovittelun tehtävä puuttua nuorten rikoskäyttäytymisen muuttamiseen vaan se kuuluu sosiaaliviranomaiselle. Tosin vaikuttaminen tapahtui mahdollisesti niin, että asianosaisille kerrottiin, mitkä tahot, riippuen osapuolten tarpeista, voivat olla avuksi. Tällaisia tahoja ovat muun muassa ”*päihdepalvelut, alaikäisten osalta perhepalvelut ja lastensuojelun palvelut*”. Tämä sinällään kyllä pitää mielestäni hyvin paikkansa, sillä sovitteluhan on osa kokonaisuutta, jossa nuorten auttamisessa on osana myös muita tahoja.

Osa vastaajista koki, että sovitteluprosessin aikaisissa keskusteluissa pystyttiin vaikuttamaan muun muassa silloin kun ”*laaditaan ns. käyttäytymissopimuksia - yrittää välttää tilanteita missä samankaltaisia rikoksia voi tapahtua*”. Tällainen sopiminen varmaan omalta osaltaan ehkäisee joidenkin nuorten osalta rikollista käyttäytymistä, mikäli nuori mieltää sopimuksen sisällön noudattamisen arvoiseksi. Toisinaan tietysti voi käydä niin, ettei nuori pysty noudattamaan tällaista sopimusta vaan ikään kuin ajautuu uudestaan vastaaviin tilanteisiin. Useimmissa näistä tapauksista nuori ei kuitenkaan varmaan tarkoituksella hakeudu kyseessä oleviin tilanteisiin.

Rikoskäyttäytymisen muuttumiseen tarvitaan paljon työtä. Varmasti sovittelijat yrittävät aina parhaansa ja niin kuin kyselystä käy ilmi ”*Ei voi muuta kun keskustella heidän kanssa, se on kuitenkin heidän henkilökohtainen päätös*”.

7 LOPPUPÄÄTELMÄT

Sovittelulla on oma vakiintunut paikkansa osana Suomen oikeusjärjestelmää. Sovittelulla on saavutettu hyviä tuloksia niin tapauskohtaisesti kuin myös osana järjestelmää, joka ehkäisee ihmisten rikollista käyttäytymistä. Sovittelun merkitys nuorten osalta on sitä korostuneempi mitä nuoremmasta henkilöstä on kyse. Kaiken ikäisten, myös aikuisten, sovittelusta on saatu hyviä kokemuksia ja sovittelun on koettu olevan erittäin hyödyllistä.

Sovittelutoimistoissa ollaan hyvin perillä asioista. Toimistojen käsitykset vaihtelevat jonkin verran siitä, miten sovittelu vaikuttaa nuorten uusintarikollisuuteen, mutta kaikilla on kuitenkin sama pyrkimys toimia mukana uusintarikollisuuden ehkäisyssä.

Sovittelussa itsessään ja nuorten sovitteluun ohjautumisessa löytyy vielä parantamisen varaa, mutta mistäpä sitä ei löytyisi. Sovitteluun ohjautuvista nuorten jutuista suurin osa tulee poliisilta. Poliisin ja sovittelutoimistojen välisessä kommunikoinnissa on kuitenkin, tekemäni kyselyn mukaan, olemassa vielä ainakin joidenkin sovittelutoimistojen osalta parantamisen varaa, vaikka yhteistyö toimii käytännössä hyvin.

Kyselyyn vastanneiden vastausprosentti sovittelutoimistojen lukumäärään nähden oli ihan hyvä. Kyselytutkimuksen tulokset eivät kuitenkaan anna täysin luotettavaa kuvaa sovittelutoimistojen näkemyksistä, sillä kyselyyn vastanneet olivat sovittelutoimistojen yksittäisiä henkilöitä.

Sovittelua ja nuorten rikollisuutta on tutkittu jo jonkin aikaa. Kuitenkin juuri sovittelun vaikutusta nuorten uusintarikollisuuden ehkäisyssä on vaikea tutkia, koska niin moni osatekijä vaikuttaa nuoren käyttäytymiseen. Samalla, kun tutkii sovittelun vaikutusta, pitäisi mielestäni tutkinnassa ottaa huomioon myös muiden tahojen, kuten sosiaalitoimen, tekemän työn vaikutus. Tutkittaessa sovittelun vaikutusta uusintarikollisuuden ehkäisyssä pitäisi tehdä kyselytutkimus myös nuorille itselleen. Tämän opinäytetyön resurssit huomioon ottaen, olisi sitä mahdotonta tutkia tässä yhteydessä tarkemmin.

LÄHTEET

- A review of good practices in preventing juvenile crime in the european union. European Communities. 2006. Saatavissa:
<http://www.eucpn.org/pubdocs/A%20review%20of%20good%20practice%20in%20preventing%20juvenile%20crime%20in%20the%20EU.pdf> [viitattu 30.11.2013].
- Flinck, A., Säkkinen, S., & Kuoppala, T., 2012. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. Rikos- ja riita-asioiden sovittelu 2012. Saatavissa:
http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/110164/Tr15_13.pdf?sequence=4 [viitattu 12.11.2013].
- Elonheimo, H., 2010. Turun yliopiston julkaisuja. Nuorisorikollisuuden esiintyvyys, taustatekijät ja sovittelu. Turku: Painosalama Oy.
- Honkatukia, P. & Suurpää, L. 2007. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 232. Nuorten miesten monikulttuurinen elämäntilanne ja rikollisuus. Helsinki: Haka-paino.
- Iivari, J. 2007. Rikos- ja riita-asioiden sovittelijan opas. Helsinki: Gummeruksen Kirjapaino Oy.
- Koulutuksella ja ammattitaidolla suuri merkitys uusintarikollisuuden vähentämiseen. Artikkelit. 2013. Oikeusministeriö. Saatavissa:
<http://oikeusministerio.fi/fi/index/ajankohtaista/tiedotteet/2013/10/koulutuksella-ja-ammattitaidolla-suurimerkitysuusintarikollisuudenvahentamisessa.html> [viitattu 29.11.2013].
- Laki rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta 9.12.2005/1015.
- Laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa 11.7.1997/689.
- Mitä on sovittelu. 2013. Oulun Seudun Setlementti Ry, Pohjois-Suomen sovittelutoimisto. Saatavissa: <http://www.oulunsetlementti.fi/sovittelu/sovittelu/mita-sovittelu-on/> [viitattu 23.3.2013].

Mitä sovittelu on. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Saatavissa:

http://www.thl.fi/fi_FI/web/fi/aiheet/tietopakettit/sovittelu/prosessi/rikosasiat [viitattu 23.3.2013].

Niemi, H. 2010. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. Rikollisuus Suomessa. Saatavissa:

http://www.porttivapauteen.fi/tietoa/tietopankki/2456/rikollisuus_suomessa [viitattu 10.11.2013].

Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksia 262. 2012. Rikollisuustilanne 2011:

Rikollisuus ja seuraamusjärjestelmä tilastojen valossa. Helsinki: Hakapaino.

Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksia 264. 2013. Rikollisuustilanne 2012:

Rikollisuustilanne 2012. Helsinki: Hakapaino.

Rikosasioiden sovitteluohjelmien käytön peruseriaatteen. YK:n talous- ja sosiaali- neuvoston päätöslauselma 2002/12, 37 täysistunto 24.6.2002. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Saatavissa:

http://www.thl.fi/fi_FI/web/fi/aiheet/tietopakettit/sovittelu/lait/ohjelmien_peruseriaatteen [viitattu 24.3.2013].

Rikosasioiden sovittelu. 2011. Tilastokeskus. Saatavissa:

http://www.stakes.fi/tilastot/tilastotiedotteet/riso/POHA_ohje_rikosasioiden_sovittelu_22112011_Final.pdf [viitattu 24.3.2013].

Rikos- ja riita-asioiden sovittelu Itä-suomessa. Saatavissa:

<http://www.sovittelu.fi/index.php/fi/> [viitattu 10.11.2013].

Rikos- ja riita-asioiden sovittelu 2011. 2011. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Saatavissa:

http://www.thl.fi/fi_FI/web/fi/tilastot/aiheittain/aikuisten_sosiaalipalvelut/rikossovittelu [viitattu 11.11.2013].

Salmi, V. 2009. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. Nuorisoriikollisuus. Saatavissa:

<http://www.porttivapauteen.fi/tietoa/tietopankki/2457/nuorisoriikollisuus> [viitattu 23.9.2013].

Sovittelun merkitys oikeusprosessissa. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Saatavissa: http://www.thl.fi/fi_FI/web/fi/aiheet/tietopaketit/sovittelu/prosessi/oikeus [viitattu 24.3.2013].

SOVITTELUTYÖRYHMÄN MIETINTÖ 31.1.2006. Valtakunnansyyttäjänvirasto. Saatavissa: <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/cfdd45bd-0668-462c-9a41-d64b37ff419d> [viitattu 23.3.2013].

Sovitteluprosessi? 2013. Oulun Seudun Setlementti Ry, Pohjois-Suomen sovittelutoimisto. Saatavissa: <http://www.oulunsetlementti.fi/sovittelu/sovittelu/sovitteluprosessi/> [viitattu 23.3.2013].

Sovittelu rikosasioissa. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Saatavissa: http://www.thl.fi/fi_FI/web/fi/aiheet/tietopaketit/sovittelu/prosessi/rikosasiat [viitattu 23.3.2013].

Vahingonkorvausten maksaminen. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Saatavissa: http://www.thl.fi/fi_FI/web/fi/aiheet/tietopaketit/sovittelu/lait/vahingonkorvausten_maksaminen [viitattu 24.1.2013].

Uusintarikollisuus. 2009. Tilastokeskus. Saatavissa: http://www.stat.fi/til/syyttr/syyttr_2009-03-03_men_001.html [viitattu 10.11.2013].

18.6.2013 Rikollisuustilanne 2012 ilmestynyt (OPTL:n tutkimuksia 264). 2013. Saatavissa: <http://www.optula.om.fi/Etusivu/Tiedotus/1368801848431> [viitattu 23.9.2013].